

กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยน
วิธีการผลิตเพื่อยกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการ
ชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช*

BUSINESS LEARNING NETWORK DEVELOPMENT PROCESS FOR ADJUSTING THE
PRODUCTION METHODS TO UPGRADE THE LOCAL ECONOMY AND THE QUALITY
OF LIFE AMONG THE COCONUT FARMERS IN PAKPOON TOWN MUNICIPALITY,
NAKHON SI THAMMARAT

จิตติมา ดำรงวัฒนะ*, ประนอม การชนันท์

Jittima Damrongwattana*, Pranom Karnchanan

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: jittima_dam@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินศักยภาพ และศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตเพื่อยกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสานเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยเครื่องมือแบบสอบถามโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างตามกำหนดสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 เป็นจำนวน 169 คน และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยแบบสัมภาษณ์การสร้างเครือข่ายทางธุรกิจของชาวสวนมะพร้าวมะพร้าว จำนวน 25 คน พบว่า ศักยภาพด้านการผลิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูนมีผลผลิตมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.07, SD = 0.67$) ขั้นตอนหรือกระบวนการในการผลิต และมีการพัฒนาผลผลิตของสมาชิกเครือข่ายทางการตลาดอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03, SD = 0.76$) เป็นลำดับรองลงมา รวมถึงศักยภาพด้านประสิทธิภาพการจัดการความรู้ของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูนมีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการปลูกมะพร้าวแก่ลูกหลานหรือเครือญาติ หรือบุคคลทั่วไปที่สนใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.07, SD = 0.67$) ซึ่งมีการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการทำสวนมะพร้าว เช่น วิธีการปลูกการเก็บเกี่ยวผลผลิต การรักษาผลผลิต การจำหน่ายผลผลิตอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.05, SD = 0.70$) การลงพื้นที่สำรวจข้อมูลชุมชนสวนมะพร้าวด้วยวิธีการ “เดินเยี่ยมสวน ชวนกันคุย ลุยเนืองาน พัฒนาน้ำตาล จัดการผลผลิต” เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่เอื้อต่อระบบการจัดการศึกษา ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป คือ การพัฒนาเครือข่ายสู่การพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ของผู้ประกอบการสวนมะพร้าวให้มีความรู้อย่างครบวงจร

คำสำคัญ: กระบวนการสร้างเครือข่าย, การเรียนรู้ทางธุรกิจ, เศรษฐกิจท้องถิ่น, คุณภาพชีวิต, ผู้ประกอบการสวนมะพร้าว

Abstract

The objective of this research was to study the business learning network development process for adjusting the production methods to upgrade the local economy and the quality of life among the coconut farmers in Pakpoo Town Municipality, Nakhon Si Thammarat Province. It is a study of mixed methods research. Quantitative data was collected using a questionnaire tool by selecting a sample group according to the proportion of the characteristics of interest in the population equal to 0.5, a total of 169 people. Qualitative data was collected using a building uniform business networking of interview form 25 coconut farmers. It was found that the production potential of coconut farmers in the Pakpoo Town Municipality area has unique products that reflect local wisdom at the highest level ($\bar{X}$ = 4.07, SD = 0.67). While the processes of production and the development of continuous productivity of marketing network members were at a high level ($\bar{X}$ = 4.03, SD = 0.76). In addition, the study found that the potential for efficiency in knowledge management of coconut farmers in the Pakpoo Town Municipality area have passed on knowledge about coconut cultivation to their children or relatives or the general public who are interested at the highest level ($\bar{X}$ = 4.07, SD = 0.67). The collection of data about coconut farming, such as methods of planting and harvesting, maintaining productivity and product sales, were at the highest level ($\bar{X}$ = 4.05, SD = 0.70). Field surveys of coconut plantation community data were conducted using the method “Walk and visit the garden, invite each other to talk, go through the work, develop sugar, manage produce” to create a learning network that is conducive to the education management system. The next study suggestion to develop a network to develop a learning city for coconut plantation entrepreneurs to have comprehensive knowledge.

Keywords: Network Building Process, Business Learning, Local Economy, Quality of Life, Coconut Plantation Entrepreneurs

บทนำ

ระบบเครือข่ายความสัมพันธ์ในสังคมวิถีการผลิตของชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่ปากน้ำปากพูน พบว่า ลักษณะการจัดสวนมะพร้าวความสัมพันธ์กับภูมิศาสตร์ ซึ่งมีอาณาเขตแบ่งตามเส้นทางน้ำบริเวณพื้นที่ “ปากน้ำปากพูน” เป็นพื้นที่ปากอ่าวที่มีทรัพยากรธรรมชาติ มีป่าชายเลนยังคงความอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านสามารถใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนได้ จึงเป็นเหตุปัจจัยที่ดึงดูดให้ชาวบ้านพื้นที่นิยมปลูกต้นมะพร้าว (ภาษาถิ่น เรียกว่า หน่วยพร้าว) นำสู่ช่องทางการแลกเปลี่ยนวิถีชีวิตตามแบบแผนความสัมพันธ์จากพืชมะพร้าวที่มีการติดต่อซื้อขายอย่างต่อเนื่องเป็นกลไกมิตรทางการตลาด หรือเรียกว่า ระบบการผูกเกลอ (ผูกเกลอ คือ การสร้างความสัมพันธ์แบบผูกมิตรบนพื้นที่ทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของกลุ่มชาวปากน้ำปากพูนร่วมกับกลุ่มชาวเหนือ (ชาวเหนือ คือ กลุ่มผู้ที่อยู่ในพื้นที่ลักษณะภูมิศาสตร์เทือกเขา ส่วนใหญ่จะทำสวนผลไม้ พืชผัก และเก็บเกี่ยวพืชสมุนไพรในป่า) เป็นคำที่เรียกกันต่อมาว่า “เกลอเขา-เกลอเล” ซึ่งเป็นเครือข่ายทางสังคมที่มีความเหนียวแน่นจนกระทั่งในปัจจุบันนี้

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวจึงเป็นจุดเริ่มต้นของระบบความสัมพันธ์ เกลอเขา-เกลอเล ของชาวสวนมะพร้าวบริเวณพื้นที่ปากน้ำปากพูน จึงนับได้ว่า “มะพร้าวเป็นพืชผลแห่งความผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวปากน้ำปากพูน” การเกิดขึ้นเครือข่ายผูกเกลอดังกล่าวมีมูลยืนยันที่ตรงกับการศึกษาของ นฤพันธ์ สมเจริญ ที่ได้

ดำเนินการ เรื่อง นวัตกรรมเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคม ตามหลักอารยธรรมวิถีสี่ครูบาใน จังหวัดลำพูน พบจุดแข็งที่สร้างความสำคัญของแต่ละเครือข่าย คือ บุคลากร ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคนในชุมชน สามารถที่จะทำงานได้อย่าง เต็มที่ เต็มความสามารถ และเต็มศักยภาพของตน มีการประสานความร่วมมือไปยัง เครือข่ายอื่นในชุมชนในการทำงานร่วมกัน มีความพร้อมที่จะเสียสละ มีจิตอาสา หุ่นช่วยเหลืองานของชุมชน อย่าง เต็มที่ และจุดอ่อนสำคัญคือ การประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและงบประมาณ สนับสนุนการ ดำเนินการของเครือข่าย ยังไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในหน่วยงานภาครัฐ อย่าง ต่อเนื่องจากการจำหน่ายสินค้าจากสวนมะพร้าวครบวงจร ขั้นตอนการผลิต ขั้นตอนการแปรรูป ขั้นตอนการ บริโภค ขั้นตอนการจำหน่าย ขั้นตอนการส่งออกภายในชุมชน และเครือข่ายตลาดภายนอกชุมชน (นฤพันธ์ สม เจริญ, 2565)

จากปรากฏการณ์ที่กล่าวข้างต้น คือ 1) การปลูกมะพร้าวในพื้นที่ดินตะกอน 2) การปลูกมะพร้าวในพื้นที่ ทุ่งเก่า 3) การปลูกมะพร้าวผสมผสานกับบ่อปลา 4) การปลูกมะพร้าวผสมผสานกับคอกไก่ คอกเป็ด และ 5) การ ปลูกเลี้ยงดั่ง และแมลงในลำต้นมะพร้าว ซึ่งมีการสืบทอดภูมิปัญญา ชุดองค์ความรู้ในการปรับเปลี่ยนแปรรูป ผลผลิต คือการแปรรูปเนื้อมะพร้าวผลอ่อน การแปรรูปเนื้อมะพร้าวผลแก่ การแปรรูปน้ำมะพร้าว แบ่งเป็นสวน มะพร้าวแบ่งเป็นระยะ ได้แก่ ระยะต้นน้ำ: สวนมะพร้าวบ้านสวนพอเพียง สวนมะพร้าวสวนปันสุข ระยะกลางน้ำ : สวนมะพร้าวบ้านพอเพียง สวนมะพร้าวแบบสมรมเอกาพันธ์ ระยะปลายน้ำ : สวนมะพร้าวทุ่งแดง ที่เน้นการแปรรูปช่อดอกมะพร้าว (น้ำช่อดอกมะพร้าว, น้ำตาลปึก) การแปรรูปยอดมะพร้าวอ่อน การแปรรูปไม้ลำต้นมะพร้าว การแปรรูปกาบเปลือกผลมะพร้าวเป็นปุ๋ย เพื่อนำชุดองค์ความรู้ครั้งนี้ไปพัฒนาสู่แผนพัฒนาอาชีพผู้ประกอบการ ชาวสวนมะพร้าว และศูนย์การเรียนรู้ตามอัธยาศัย โรงเรียนมะพร้าวครบวงจร คณะวิจัยจึงได้กำหนดโจทย์วิจัย เรื่อง กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตเพื่อยกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้ ประเด็นการศึกษาที่การค้นพบข้อเท็จจริงจากการศึกษาในครั้งนี้นำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) ตามหลักการวิจัยชุมชน โดยชุมชนและเพื่อชุมชนในยุครวมกลุ่มเป็นชุมชนเครือข่ายเศรษฐกิจและ สังคมอาเซียน จากการศึกษาของ จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ กล่าวถึงวิวัฒนาการเป็นสี่ยุคโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานมุมมอง ชุมชนของแต่ละยุค ยุคแรกการวิจัยชุมชนเน้นไปที่การแสวงหาความเป็นชุมชนเหมือนกับการมองชุมชนเป็น ภาพนิ่ง ยุคที่สองมองชุมชนว่าเต็มไปด้วยปัญหาอันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาชุมชนสู่ความทันสมัย จำเป็นต้อง กำจัดปัญหาและอุปสรรคที่เป็นความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมออกไป ยุคที่สามเป็นยุคหวนกลับมามองคุณค่าของ ชุมชนซึ่งปรากฏอยู่ในรูปของภูมิปัญญาท้องถิ่น และยุคที่สี่เป็นยุคขยายเครือข่ายการพัฒนาชุมชนและความร่วมมือ ระหว่างองค์กรชุมชน รูปแบบการวิจัยชุมชนรูปแบบใหม่ควรเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบร่วมมือกันอย่างมี ศักดิ์ศรี โดยประชาชนในชุมชนเป็นผู้ร่วมมือเพื่อชุมชนและเมื่อมีการเปิดสัมพันธภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรมของกลุ่มประชาคมอาเซียนอย่างเสรีในปี 2558 ที่สามารถสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตใน พื้นที่นำไปสู่กระบวนการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้สู่ความยั่งยืนสู่เมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) อย่าง สมบูรณ์แบบ (จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, 2558)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินศักยภาพของเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตผู้ประกอบการ ชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตเพื่อยกระดับ เศรษฐกิจท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน จังหวัด นครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ คณะนักวิจัยเลือกรูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งเชิงเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ (Mixed Method) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลจากค่าสถิติ และการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกในพื้นที่ศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มประชากรเป็นผู้ที่มาใช้บริการและมีส่วนได้ส่วนเสียในการซื้อ-ขายผลผลิตจากกลุ่มผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวที่ถือครองที่ดินในการทำการเกษตรชาวสวนมะพร้าวในเนื้อที่ขนาด 10 ไร่ขึ้นไป มีอาชีพหลักจากกิจกรรมการผลิตที่มีรายได้จากภายในสวนมะพร้าวตลอดทั้งปีพบสวนมะพร้าว จำนวน 5 สวนมะพร้าว ดังนี้ 1) สวนมะพร้าวสวนป็นสุข 2) สวนมะพร้าวบ้านพอเพียง 3) สวนมะพร้าวบ้านสวนพอเพียง 4) สวนมะพร้าวลุงแดง และ 5) สวนมะพร้าวแบบสมรมเอกาพันธุ์ โดยได้เลือกกลุ่มประชากรพื้นที่ละ 60 คน รวมจำนวนประชากร 300 คน การศึกษาครั้งนี้คณะวิจัยเลือกตัวอย่างเป็นจำนวน 169 คน โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan การศึกษาครั้งนี้คณะวิจัยเลือกตัวอย่างเป็นจำนวน 169 คน สูตรการคำนวณ Krejcie & Morgan (Krejcie, R.V., & Morgan, D.W., 1970) ใช้ในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากรและกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95%

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งได้จากตัวแทนสวนมะพร้าวในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองปากพูน จำนวน 5 สวน เลือกพื้นที่ละ 5 คน รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น 25 คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกศึกษา เก็บข้อมูลด้านแผนพัฒนาอาชีพ ยุกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าว รวมถึงการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้หลักสูตรมะพร้าวครบวงจร และเส้นทางการท่องเที่ยวทางการศึกษาของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าว ในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผู้วิจัยอธิบายเครื่องมือและข้อมูลที่จะสัมภาษณ์ให้กับอาสาสมัคร เมื่ออาสาสมัครยินยอมจึงจะดำเนินการสัมภาษณ์ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 1 ชั่วโมง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะนักวิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมเพื่อค้นหากระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตเพื่อยกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่นและคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าว ในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ตามประเด็นดังต่อไปนี้ 1) การประเมินศักยภาพของเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าว 2) การพัฒนาอาชีพ ยุกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่นและคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าว และ 3) พัฒนาศูนย์การเรียนรู้หลักสูตรมะพร้าวครบวงจร และเส้นทางการท่องเที่ยวทางการศึกษาของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าว โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเลือกใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บข้อมูล สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเลือกใช้เครื่องมือแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้การดำเนินการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งระยะ 3 ระยะ คือ ระยะต้นน้ำ : สวนมะพร้าวบ้านสวนพอเพียง สวนมะพร้าวสวนป็นสุข ระยะกลางน้ำ : สวนมะพร้าวบ้านพอเพียง สวนมะพร้าวแบบสมรมเอกาพันธุ์ ระยะปลายน้ำ : สวนมะพร้าวลุงแดง ที่เน้นการแปรรูปช่อดอกมะพร้าว (น้ำช่อดอกมะพร้าว, น้ำตาลปึก) (ดังภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 ภาพประกอบการเก็บข้อมูลชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์

คณะนักวิจัยมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนำมาสรุปประเด็นโดยการพรรณนาวิเคราะห์ด้วยระเบียบวิธีทางทฤษฎีปฏิบัติการเชิงพื้นที่ด้านกระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิต เพื่อยกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่น การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ผลการวิจัยจากเครื่องมือแบบสอบถาม วิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าความถี่ (f) หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เปรียบเทียบก่อนทดลอง และหลังทดลองเพื่อเปรียบเทียบระดับศักยภาพของเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิต ผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าว สำหรับด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เพื่อการสนับสนุนข้อมูลปรากฏการณ์เชิงพื้นที่มาประกอบกับการทบทวนวรรณกรรม นำมาทำการประมวล วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอข้อค้นพบเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. การประเมินศักยภาพของเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

ผลการประเมินศักยภาพด้านการผลิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน ทั้ง 5 พื้นที่ พบว่า ศักยภาพด้านการผลิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน มีผลผลิตมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยรวมค่าเฉลี่ยขีดความสามารถด้านศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.07, SD = 0.67) ซึ่งมีขั้นตอนหรือกระบวนการในการผลิต และมีการพัฒนาผลผลิตของสมาชิกเครือข่ายทางการตลาดอย่างต่อเนื่อง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.03, SD = 0.76) เป็นลำดับรองลงมา

ศักยภาพด้านประสิทธิภาพการจัดการความรู้ของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการปลูกมะพร้าวแก่ลูกหลานหรือเครือญาติ หรือบุคคลทั่วไป ที่สนใจ โดยรวมค่าเฉลี่ยขีดความสามารถด้านศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.07, SD = 0.67) ซึ่งมีการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการทำสวนมะพร้าว เช่น วิธีการปลูก การเก็บเกี่ยวผลผลิต การรักษาผลผลิต การจำหน่ายผลผลิต เป็นต้น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.05, SD = 0.70) เป็นลำดับรองลงมา

ด้านศักยภาพ ด้านการบริหารจัดการผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน มีความรับผิดชอบต่อกู้ค่า เช่น ตรงเวลา ซื่อสัตย์ สินค้ามีคุณภาพ โดยรวมค่าเฉลี่ยขีดความสามารถ ด้านศักยภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.26$, $SD = 0.65$) ซึ่งมีการบริหารจัดการที่รับผิดชอบต่อสาธารณะ ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, $SD = 0.69$) เป็นลำดับรองลงมา

ศักยภาพด้านการตลาดของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน มีการติดตามความต้องการของลูกค้าหรือตลาด โดยรวมค่าเฉลี่ยขีดความสามารถด้านศักยภาพ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.05$, $SD = 0.71$) ซึ่งมีความพร้อมในการจำหน่ายผลผลิตทั้งปลีกและส่ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, $SD = 0.67$) เป็นลำดับรองลงมา

ศักยภาพด้านประสิทธิภาพการดำเนินงานของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน มีการบริการความเสี่ยงเพื่อลดความผิดพลาด หรือการสูญเสียในการดำเนินงานกิจกรรมภายในสวนมะพร้าว โดยรวมค่าเฉลี่ยขีดความสามารถด้านศักยภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.07$, $SD = 0.67$) ซึ่งมีการลดต้นทุนในการดำเนินงานกิจกรรมภายในสวนมะพร้าว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, $SD = 0.67$) เป็นลำดับรองลงมา จากผลข้อมูลทางสถิติคณะนักวิจัยได้หนุนเสริมศักยภาพผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าว ด้วยวิธีการปฏิบัติการวิจัยแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ในกิจกรรม: ปูสาดแหล่งเรื่องพร้าวบ้านปากพูน เรื่อง : ความรู้ด้านการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เกี่ยวกับมะพร้าวและแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการผลิตน้ำตาลมะพร้าวในสวนมะพร้าวลุงแดง ชุมชนบ้านห้วยทราย หมู่ที่ 4 เทศบาลเมืองปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามลักษณะของน้ำตาลมะพร้าวที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการนำน้ำตาลสดจากช่อดอกหรือจั่นมะพร้าวมากรองเคี่ยวจนข้นเหนียวตามต้องการ คนให้เย็นลง แล้วนำไปทำให้ได้ลักษณะตามต้องการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้ครอบคลุมเฉพาะน้ำตาลที่ผลิตจากช่อดอกหรือจั่นมะพร้าว บรรจุในภาชนะบรรจุปิดได้สนิท ได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์

2. กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตเพื่อยกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช จากกรณีศึกษา 5 พื้นที่ พบว่า

กรณีศึกษา สวนมะพร้าวบ้านสวนพอเพียง เป็นลักษณะการประกอบธุรกิจในครอบครัว และกลุ่มเครือญาติ มีการทำเกษตรรูปแบบทฤษฎีใหม่ โดยจัดแบ่งตามอัตราตามแนวทางการบริหารจัดการที่ดินและน้ำสำหรับเกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่น้อย โดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้มีหลักและขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้ ขั้นที่ 1 ทฤษฎีใหม่ขั้นต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความมั่นคงของชีวิตและพึ่งตนเองได้มากขึ้น โดยจัดสรรพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ พื้นที่สำหรับขุดสระเก็บน้ำ ร้อยละ 30 พื้นที่สำหรับปลูกข้าวร้อยละ 30 พื้นที่สำหรับปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น ร้อยละ 30 และพื้นที่สำหรับสิ่งปลูกสร้าง ร้อยละ 10 ทำให้สามารถพัฒนาตนเองไปสู่ขั้นต่อไปได้ ขั้นที่ 2 ทฤษฎีใหม่ขั้นกลาง เป็นขั้นของการรวมพลังร่วมแรงร่วมใจกันในการดำเนินกิจกรรมภายในแปลงเกษตรจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ขั้นที่ 3 ทฤษฎีใหม่ขั้นก้าวหน้า เมื่อเกษตรกรมีความมั่นคงขึ้นจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยการรวมกลุ่มกันเพื่อจัดหาทุนการลงทุนการค้าขายทางธุรกิจ

กรณีศึกษา สวนมะพร้าวสวนปันสุข มีการจัดการพื้นที่ภายในสวนมะพร้าวได้ปลูกพืชผสมผสานกับไม้ผลอื่นปลูกผสมบ่อปลา ปลูกผสมกับการเลี้ยงผึ้งชัน ปลูกแซมคอกปศุสัตว์ เช่น วัว ไก่ เป็ด หรือปลูกผสมบ่อนากุ้ง เป็นต้น การจัดการสวน ก็มีการเลี้ยงผึ้งเพื่อให้น้ำหวานจากดอกมะพร้าวและไม้ผล โดยประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีใหม่และหลักภูมิสังคม โดยเน้นการเก็บน้ำในพื้นที่ ในรูปแบบของสระน้ำ นาข้าว และโคก เพื่อแก้ไขปัญหา ดังนี้ “โคก” เป็นพื้นที่สูงจากการนำดินที่ขุดทำหนองน้ำมาถมให้เป็นโคก และบนโคกปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง “หนอง” เป็นพื้นที่กักเก็บน้ำไว้ใช้ยามหน้าแล้ง หรือรับน้ำท่วม โดยจะต้องขุดหนอง เพื่อเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของปลา “นา” เป็นพื้นที่ยกหัวคันนาให้สูงอย่างน้อย 1 เมตร ความกว้างของหัวคันนาต้องมากพอจะปลูกต้นไม้ พืชผัก

เพื่อให้มีรากยึดเหนี่ยวคั่นนา และเพิ่มพื้นที่ทำกิน “คลองไส้ไก่” กระจายอยู่รอบพื้นที่ ทำให้พื้นที่ที่มีความชุ่มชื้น และมีน้ำหมุนเวียนในพื้นที่ตลอดเวลา “ฝายชะลอน้ำ” ช่วยชะลอและกักเก็บน้ำไว้ในพื้นที่ อีกทั้งยังสามารถกักตะกอนดินไม่ให้ลงมาสะสมในแหล่งน้ำ

กรณีศึกษา สวนมะพร้าวบ้านพอเชื่อง เดิมเป็นสวนมะพร้าวพันธุ์พื้นบ้าน ปลูกเพื่อเอาน้ำหวานจากดอกมะพร้าวมาผลิตเป็นน้ำตาลมะพร้าว ต่อมาเมื่อมีลำต้นสูง จึงยากต่อการเก็บเกี่ยวน้ำหวาน ประกอบกับการให้น้ำหวานจากดอกมะพร้าวน้อยลง จึงจำหน่ายผลมะพร้าวให้แก่ล้งมะพร้าวในท้องถิ่นตามราคากลางของท้องตลาด และได้ขยายยกร่องทดลองปลูกมะพร้าวพันธุ์ชุมพร 2 เพื่อจำหน่ายผลมะพร้าวเพิ่มเติม เนื่องจากมะพร้าวพันธุ์ชุมพร 2 ให้ผลผลิตอย่างรวดเร็ว เห็นผลภายในระยะเวลา 3 - 4 ปี ในขณะเดียวกันก็ปลูกกล้วยและพืชสวน เช่น พริก มะเขือ ผัก กล้วยหลากหลายชนิด ปลูกแซมในร่องสวน เพื่อเป็นรายได้เสริมอีกทางหนึ่งการจัดการภายในสวนมะพร้าว ในสวนมะพร้าวพอเชื่อง มีการปลูกมะพร้าวพันธุ์พื้นบ้าน และมะพร้าวพันธุ์ชุมพร 2 ปลูกแซมด้วย กล้วย ผัก ผลไม้ชนิดต่าง ๆ ขุดร่องไว้เก็บน้ำ เลี้ยงปลาในร่องน้ำ และทำการเลี้ยงวัวบนโคก เลี้ยงไก่ เป็ด เป็นอาหารการค้าขายทางธุรกิจ สวนพอเชื่อง ได้ผลผลิตสินค้าทางการเกษตรที่นอกเหนือจากการจำหน่ายผลมะพร้าว การจำหน่ายพันธุ์มะพร้าวชุมพร 60 - 2 เก็บเกี่ยวผลผลิตที่ร่องสวน เช่น มะเขือ พริก ผักบุ้ง กล้วย ใบตอง จำหน่ายให้กับผู้คนและแม่ค้าในชุมชน

กรณีศึกษา สวนมะพร้าวแบบสมรมเอกาพันธุ์ การดำเนินงานในสวนมะพร้าว เป็นการดำเนินงานในรูปแบบใช้แรงงานในครัวเรือน นำความรู้ที่ได้รับมาจากบรรพบุรุษในการทำสวนแบบสมรม (แบบผสมผสาน) เช่น การทำสวนผลไม้ การทำนา การเลี้ยงสัตว์ และการขุดบ่อเลี้ยงปลา ในพื้นที่ทำการเกษตร การจัดการสวน เช่น ปลูกมะพร้าวน้ำหอม การเลี้ยงโคเนื้อ ขุดบ่อเลี้ยงปลาตุ๊ก และการปลูกผักสวนครัว และผลไม้ ภายในบริเวณพื้นที่ทางการเกษตร การค้าขายทางธุรกิจ สวนมะพร้าวแบบสมรมเอกาพันธุ์ได้นำผลผลิตภายในสวนไปวางจัดจำหน่ายสินค้าในรูปแบบราคาปลีก และราคาส่ง โดยมีการจำหน่ายมะพร้าวน้ำหอม มะละกอ กล้วยหอม และแก้วมังกร ในตลาดสดเทศบาลนครศรีธรรมราช (ตลาดคูขวาง)

กรณีศึกษา สวนมะพร้าวบ้านลุงแดง การดำเนินงานในสวนมะพร้าว เป็นการดำเนินงานในรูปแบบครัวเรือน แบ่งหน้าที่กันทำตามความถนัด ไม่มีการรวมกลุ่ม ใช้วิธีการจัดการแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน ช่วงหลัง มีหน่วยงานทางราชการเข้ามาส่งเสริมให้ความรู้ในเรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์และการจำหน่าย เช่น สมาชิกภายในครอบครัวดำเนินกิจกรรม บิดาทำการเก็บและรองรับน้ำหวานจากต้นมะพร้าว มารดาทำการต้มน้ำตาลมะพร้าวนั้น มอบหมายหน้าที่ลูกชายช่วยบิดาเก็บน้ำช่อดอกมะพร้าว และลูกสาวทำการเก็บภาชนะรองรับและถ่ายเทน้ำหวานมะพร้าว เป็นต้น การจัดการสวน เช่น ปลูกมะพร้าวผสมผสานกับไม้ผลชนิดอื่น เช่น ส้มโอ มะนาว ปลูกผสม บ่อปลา ปลูกผสมกับการเลี้ยงผึ้งชัน ปลูกแซมคอกปศุสัตว์ เช่น วัว ไก่ เป็ด เป็นต้น การค้าขายทางธุรกิจ ได้ผลิตสินค้าหลากหลายชนิด เช่น น้ำตาลมะพร้าว (น้ำตาลปี๊บ) น้ำตาลมะพร้าวคาราเมล น้ำตาลมะพร้าวแบบผง จัดแบ่งผลิตภัณฑ์ออกเป็นประเภทคือ ของฝากของที่ระลึกมีทั้งการจำหน่ายแบบขายปลีก ขายส่ง โดยมีวิธีการขายตรง การขายออนไลน์ และผลิตขายตามการสั่งสินค้าในรูปแบบที่ลูกค้าต้องการ

ภาพที่ 2 กรณีศึกษา สวนมะพร้าวบ้านสวนพอเพียง

ภาพที่ 3 กรณีศึกษา สวนมะพร้าวสวนปันสุข

ภาพที่ 4 กรณีศึกษา สวนมะพร้าวบ้านพ่อเชื้อง

ภาพที่ 5 กรณีศึกษา สวนมะพร้าวแบบสมรมเอกาพันธ์

ภาพที่ 6 กรณีศึกษา สวนมะพร้าวบ้านลุงแดง

ภาพที่ 7 บรรจุภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์น้ำตาลมะพร้าว

จากการสนทนาแลกเปลี่ยนพัฒนาการความเป็นมาของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเครือข่ายผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าว พบว่า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันต่างพบกับความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งการดำรงชีพในอดีต การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีในการผลิต พัฒนาการของกลุ่มในกระบวนการเรียนรู้ รูปแบบที่มีความซับซ้อนมากขึ้นตามเหตุการณ์และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย กลุ่มชาวชุมชนบ้านปากพูนมีลักษณะเด่นคือ รักพวกพ้อง รักศักดิ์ศรี รักถิ่นฐานบ้านเกิด และยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีของตน และด้วยเหตุที่สภาพภูมิศาสตร์ที่ติดต่อกับทะเลฝั่งอ่าวไทย ทำให้มีมุมมองที่ได้รับอิทธิพลจากการรวมตัวกันผูกมิตรไมตรี หรือผูกเกลอของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวจนเป็นคำที่ตกลงกันในกิจกรรมปฐกฐนเรื่องพร้าวบ้านปากพูนรวมเรียกว่า “เครือข่ายพร้าวผูกเกลอ” ซึ่งส่งผลให้ชาวชุมชนบ้านปากพูนเป็นคนหูตากว้างไกล พัฒนาการด้านการปกครอง สังคมและวัฒนธรรมที่มีบรรพบุรุษบุกเบิกตั้งหลักฐานบ้านเรือนในชุมชน สร้างระบบความสัมพันธ์โดยระบบเครือญาติที่มีเครือข่ายโยงใยสายสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง เป็นสังคมเอื้ออาทรและพึ่งพากัน ทั้งเรื่องของการประกอบอาชีพ การขยายที่ทำกิน การขยายครอบครัว ไปจนถึงการดำเนินชีวิตในยามสุข และยามทุกข์ยาก ยังยึดแนวทางปฏิบัติสายสัมพันธ์ทางสังคมกันอย่างเหนียวแน่น โดยผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวได้ให้ข้อคิดเห็นในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้หลักสูตรมะพร้าวครบวงจร และเส้นทางการท่องเที่ยวทางการศึกษาสวนมะพร้าวในพื้นที่เมืองแห่งการเรียนรู้เทศบาลเมืองปากพูน

อภิปรายผล

1. ศักยภาพของเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวด้านการบริหารจัดการผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวความรับผิดชอบต่อลูกค้า เช่น ตรงเวลา ซื่อสัตย์ สินค้ามีคุณภาพ และด้านการตลาดมีจุดเด่นคือ การติดตามความต้องการของลูกค้าหรือตลาด สอดคล้องกับการศึกษาของ

การศึกษาด้านความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะการศึกษาของ จิตติมา ดำรงวัฒนะ เรื่อง “เครือข่ายขอแรง” ใน การพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการกลุ่มอาชีพ กรณีศึกษา วิสาหกิจกลุ่มกล้วยกรุงชิง ตำบลกรุงชิง อำเภอ นบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ค้นพบลักษณะของกระบวนการมีส่วนร่วมในพื้นที่ชุมชนซึ่งยัง ดำรงอยู่ตามแบบแผนวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม ซึ่งเรียกว่า “การขอแรง” โดยมีนัยยะระดับการมีส่วนร่วมในการ จัดการตนเองของชุมชนในแบบแผนการผลิตของชาวบ้านในพื้นที่ตำบลกรุงชิงใช้คำว่า “ขอ” หรือเรียกอีกอย่างว่า การลงแรง ส่วนคำว่า “แรง” นั้นคือพลังแห่งความเสียสละ ทั้งทางด้านพลังกาย และพลังใจ ในการมีจิต สาธารณะในการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนในระดับการขอแรงกำลังกาย การขอแรงกำลังใจ และการขอแรงกำลัง ความคิด โดยการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาเลือกใช้กรอบรูปแบบ JITTIMA MODEL (J: Joining (การเชื่อมต่อ) I: Intelligence (ความรู้สติปัญญา) T: Triangular (วิธีตรวจสอบด้วยเหตุผล) T: Transcendent (สร้างแรงพลัง) I: Innovation (นวัตกรรม) M: Meaningful (ความหมายสิ่งสำคัญ) A: Awareness (สร้างจิตสำนึก)) เป็นเกณฑ์ใน วิเคราะห์ผลตามปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนกรุงชิง (จิตติมา ดำรงวัฒนะ, 2562) ซึ่งสามารถยืนยันข้อมูลได้จาก การศึกษาของพระสมชาย จนทสาโร บทบาทของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนสุขฤดีแขวงท่าแร่ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร พบว่า เหตุผลที่มนุษย์ทุกคนจะต้องยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เนื่องจากมนุษย์แต่ละคนมิได้อยู่ตามลำพังเพียงคนเดียวแต่มนุษย์จะต้องดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ในชุมชน จึงจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) และผลตอบสนองต่อพฤติกรรมของผู้อื่นในสังคม ดังนั้นบุคคลแต่ละคนจึงจำเป็นต้องพิจารณาเปรียบเทียบกับตนเองกับคนอื่น ทั้งแนวความคิดในการดำเนินชีวิต บทบาทและหน้าที่ ความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนการแสดงออกของความมีมนุษยสัมพันธ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ และนำมาปรับปรุงพัฒนาตนเองให้มีบุคลิกภาพที่ถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องกับแนวทางในการดำเนินชีวิตและความเจริญก้าวหน้า (พระสมชาย จนทสาโร, 2562)

ศักยภาพด้านการผลิตจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้ประกอบชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาล เมืองปากพูน มีผลผลิตมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านประสิทธิภาพการดำเนินงาน การบริการความเสี่ยงเพื่อลดความผิดพลาดหรือการสูญเสียในการดำเนินงานกิจกรรมภายในสวนมะพร้าว เป็นการ แก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุด้วยการเรียนรู้แบบสืบค้นหาสาเหตุของปัญหาตรงกับข้อค้นพบของ ชิตชยางค์ ยมาภัย และ พุฒ คุศรีพิทักษ์ ได้ศึกษาเรื่อง ‘ผู้กับภู’ ปะทะ ‘นักปฏิรูป’: ยุทธการสืบสานวัฒนธรรมในสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ไท (ชิต ชยางค์ ยมาภัย และ พุฒ คุศรีพิทักษ์, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสืบสานวัฒนธรรมที่กล่าวถึงเมื่อมีการ ดำเนินไปได้ผู้ปฏิบัติต้องไตร่ตรองวัฒนธรรมว่ามีความทันสมัย ใช้ประโยชน์ และตอบเป้าหมายชีวิต และหาก เป้าหมายชีวิตนั้นคือ การได้รับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดความรู้และประสบการณ์จากการเรียนรู้ด้วยการ ลงมือปฏิบัติ ความรู้ของชุมชนที่ได้ มีฐานการเรียนรู้มาจากการลองผิดลองถูก เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความรู้ ความเข้าใจ ความหลากหลายของทรัพยากรจากวิถีชีวิต ผ่านการกลมเกลียวทางสังคม ทดลองปฏิบัติร่วมกันผ่าน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอดเวลา มีการคัดเลือกความรู้ การผลิตซ้ำ และการถ่ายทอดผ่านตัวบุคคล การจัดการ ความรู้จึงช่วยยกระดับการเรียนรู้ เพราะเป็นการนำประสบการณ์เดิมจากการปฏิบัติที่ผ่านมาเป็นฐานการสร้าง ความรู้ใหม่เพื่อแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ นำไปสู่แนวทางการปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จ (เริงวิชัย นิลโคตร และคณะ, 2564) แนวทางการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชาวผู้ไทยบ้านคำกั้ง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ในมุมมองประเด็นด้านศักยภาพและทุนทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นจะเป็นรากฐานการเรียนรู้ตลอด ชีวิต ทั้งด้านมิติกระบวนการ และมิติปัจจัยแวดล้อม แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ทุนทางสังคม เป็นฐาน มีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ บริบททางสังคม ทุนทางสังคม การอบรมกล่อมเกล้า และการเสริมสร้างวงจร การเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งหมดจะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการผสมผสานและปรับตัวให้เท่าทันปัจจุบัน และ สอดแทรกความรู้ ทักษะ และความสามารถให้เกิดวงจรการเรียนรู้ได้ (เริงวิชัย นิลโคตร และคณะ, 2564)

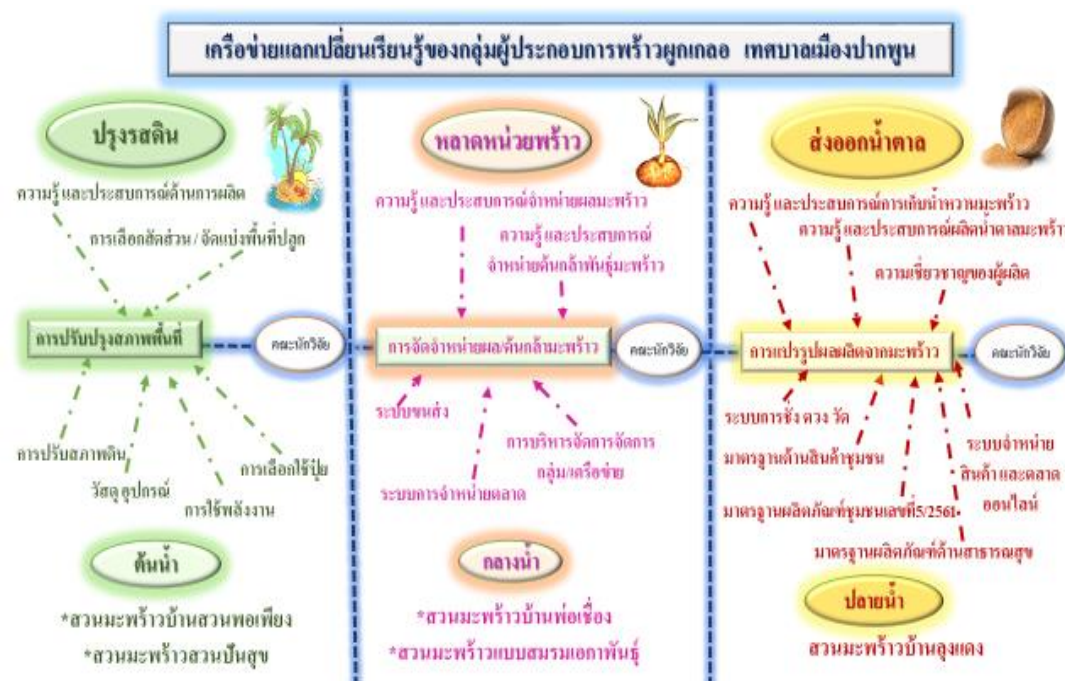
ศักยภาพด้านการความรู้คือ การถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการปลูกมะพร้าวแก่ลูกหลานหรือเครือญาติ หรือบุคคลทั่วไปที่สนใจ สอดคล้องกับการศึกษาของ จ่านงค์ อติวัฒนสิทธิ์ การวิจัยชุมชน โดยชุมชนและเพื่อชุมชน ในยุครวมกลุ่มเป็นชุมชนเครือข่าย เศรษฐกิจและสังคมอาเซียน พบว่า การศึกษาวิจัยชุมชนวิวัฒนาการเป็นสี่ยุค โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานมุมมองชุมชนของแต่ละยุค คือ ยุคแรกการวิจัยชุมชนเน้นไปที่การแสวงหาความเป็นชุมชน เหมือนกับการมองชุมชนเป็นภาพนิ่ง ยุคที่สองมองชุมชนว่าเต็มไปด้วยปัญหาอันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาชุมชนสู่ความทันสมัย จำเป็นต้องกำจัดปัญหาและอุปสรรคที่เป็นความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมออกไป ยุคที่สามเป็นยุคหวนกลับมามองคุณค่าของชุมชนซึ่งปรากฏอยู่ในรูปของภูมิปัญญาท้องถิ่น และยุคที่สี่เป็นยุคขยายเครือข่ายการพัฒนาชุมชนและความร่วมมือระหว่างองค์กรชุมชน รูปแบบการวิจัยชุมชนรูปแบบใหม่ควรเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบร่วมมือกันอย่างมีศักดิ์ศรี โดยประชาชนในชุมชนเป็นผู้ร่วมมือเพื่อชุมชน (จ่านงค์ อติวัฒนสิทธิ์, 2558)

2. กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตเพื่อยกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช เริ่มต้นจากการพัฒนาความเป็นอยู่ โดยดำเนินให้ผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวได้กำหนดแผนพัฒนาอาชีพและยุทธศาสตร์ในประเด็นดังนี้ 1) การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวปรับปรุงคุณภาพดินที่เหมาะสม 2) การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวเพิ่มผลผลิตโดยการแปรรูป 3) การพัฒนาผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวให้เป็นผู้นำทางการตลาดสวนมะพร้าว 4) การสร้างศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวตำบลปากพูน และ 5) การสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวตำบลปากพูน และเครือข่ายภายนอกพื้นที่ โดยกำหนดแผนการดำเนินงาน สอดคล้องกับการศึกษาของ ปราบธนา มินเสน ได้ทำวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจในการสร้างแผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน. พบว่า การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างแผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน โดยจำแนกตามผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นทั้ง 9 ด้าน จากทิศทางการเปิดอาเซียนของจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ด้านธุรกิจชุมชน ด้านเกษตร ด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านเด็กและเยาวชน ด้านผู้สูงอายุและผู้พิการด้านการศึกษา และด้านสังคมและวัฒนธรรม การให้ความรู้ความเข้าใจในการสร้างแผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนนี้ สามารถกระตุ้นให้ชุมชนตระหนักถึงศักยภาพของตนเอง (ปราบธนา มินเสน, 2560)

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าว เริ่มต้นจากศึกษาความสอดคล้องความเป็นอยู่ในระดับการกินดีอยู่ดี มีความสุขมุ่งพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชน ปรับแนวคิดและทัศนคติในการดำรงชีวิตให้มีความเพียงพอ ไม่หวังความร่ำรวยด้วยความเสี่ยงและลุ่มหลงในวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสม เร่งรัดเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมอันจะนำไปสู่ความผาสุกของชุมชน และการสร้างจิตสำนึกร่วมกันในการรักษาวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น สภาพแวดล้อมชุมชนที่เหมาะสมของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าว สอดคล้องกับการศึกษาของ เพ็ญญา สวนทอง นิเวศวิทยาการเมืองของการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ พบว่า การจัดการทรัพยากรชายฝั่งที่ผ่านมาเน้นการจัดการโดยรัฐขาดการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการขูดรีด เอาประโยชน์จากทรัพยากรของผู้มีอำนาจ/อิทธิพล (ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ ข้าราชการ) อาศัยอำนาจรัฐเอื้อในปฏิบัติการยึดแย้งพื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งไปจากประมงพื้นบ้าน เพื่อสะสมความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ และยังพบว่าปัจจัย/เงื่อนไขจากนโยบายรัฐ กฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และความสมบูรณ์อ่าวบ้านดอน นำไปสู่การยึดครองครอบทะเลชายฝั่งเป็นพื้นที่ส่วนตัว (เพ็ญญา สวนทอง, 2562) ดังนั้น แนวทางใหม่ของการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวบ้านดอน ชุมชนต้องเป็นคนจัดการทรัพยากร “อ่าวบ้านดอนจัดการตนเอง” มีกฎหมายทะเลหรือกติกาที่มีดุลยภาพในการใช้ทะเลร่วมกันอย่างสมดุลและยั่งยืนมีข้อค้นพบที่ตรงกับ

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการสร้างเครือข่ายชุมชนคุณธรรมต้นแบบเชิงพุทธ ในอำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า การสร้างเครือข่ายชุมชนคุณธรรม 1) รูปแบบการทํากิจกรรม มุ่งเน้นหลักการ 3 มิติ คือ หลักพุทธธรรม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และหลักอนุรักษ์วัฒนธรรม 2) สร้างเครือข่ายชุมชนคุณธรรมเชิงพัฒนา ช่วยเหลือพึ่งพา กัน 3) กิจกรรมของเครือข่าย มีปลูกต้นไม้ร่วมกันในวันสำคัญ และ 4) มีเป้าหมายวิสัยทัศน์ร่วมกันในการ สร้างเครือข่าย โดยมีโครงการคุณธรรมต้นแบบในการสร้างเครือข่ายชุมชนคุณธรรม การพัฒนา รูปแบบการสร้างเครือข่ายชุมชนคุณธรรมต้นแบบเชิงพุทธ (พระครูใบฎีกาศักดิ์ดีดา กิตติสมปนโน (เหลา ลาภะ), 2564)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 8 การถอดบทเรียนเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้ประกอบการพร้าวผกเกลือ

การรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการชาวจะสามารถพัฒนาเป็นเครือข่ายด้านอาชีพ ตามตัวอย่าง การรวมกลุ่มอาชีพของชุมชนบ้านไม้เรียง ที่ใช้วิธีการสร้างเครือข่ายโดยการแบ่งโซนการทำอาชีพ ซึ่งในปากพูนก็สามารถนำมาประยุกต์วิธีการดำเนินงาน โดยเริ่มต้นด้วยคำว่า “พรวัวผูกเกลอ” การดำเนินการศึกษาคั้งนี้ได้แบ่งระยะ 3 ระยะ คือ ระยะต้นน้ำ : สวนมะพร้าวบ้านสวนพอเพียง สวนมะพร้าวสวนปิ่นสุข ระยะกลางน้ำ : สวนมะพร้าวบ้านพอเพียง สวนมะพร้าวแบบสมรมเอกาพันธุ์ ระยะปลายน้ำ : สวนมะพร้าวลุงแดง ที่เน้นการแปรรูปซอสดอกมะพร้าว (น้ำซอสดอกมะพร้าว, น้ำตาลปึก) ภายใต้ประเด็นการศึกษา 2 นัยยะ คือ นัยยะแรกคือ แบบแผน การสร้างความสัมพันธ์แบบผูกมิตรบนพื้นที่ทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างชาวปากน้ำปากพูนกับกลุ่มชาวเหนือ (พื้นที่เขา) กลุ่มชาวนอก (พื้นที่ป่า) กลุ่มชาวปากน้ำ (พื้นที่นา) กลุ่มชาวปากเล (พื้นที่ทะเล) และกลุ่มชาวเมือง (พื้นที่ตลาด หรือศูนย์กลางของเมือง) ที่มีการแลกเปลี่ยนผลผลิตพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน นัยยะที่สองคือ กระบวนการปฏิบัติงานวิจัยภาคสนามของคณะนักวิจัย และผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวที่มีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ตั้งแต่ขั้นตอน ที่ 1 คือ “การปฐมนิเทศ” จากพื้นที่แปลงนาทุ่งเก่า ซึ่งผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวได้ค้นหาวิธีการปลูกพื้นที่เหมาะสมกับสภาพดิน และการใช้พลังงานทางเลือกที่

เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ขั้นตอนที่ 2 คือ“ตลาดหน่วยพรวัว” ด้วยวิธีการผสมผสานจัดการตลาดแบบดั้งเดิม และการผสมผสานการตลาดแบบสมัยใหม่ รวมถึงการสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลมะพรวัวนำมาเพาะพันธุ์ต้นกล้าวางจำหน่ายทั้งในตลาดภายใน ภายนอกในพื้นที่ ขั้นตอนที่ 3 “ส่งออกน้ำตาล” เป็นการต่อยอดภูมิปัญญาที่ได้รับการสืบสานจากบรรพบุรุษมาพัฒนาารสชาติและบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัย มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน พร้อมนำสินค้าสู่การส่งออกช่องทางการตลาดออนไลน์สู่การเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

สรุปและข้อเสนอแนะ

กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตผู้ประกอบการชาวสวนมะพรวัวภายในพื้นที่มีจุดเริ่มต้นจากการรวมกลุ่มเพื่อประกอบทำธุรกิจค้าขายโดยไม่เกินตัวด้วยการจัดการภายในชุมชนก่อนแล้วลดการพึ่งพาภายนอก มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะโดยสะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมที่สืบสานการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการปลูกมะพรวัวแก่ลูกหลาน เครือญาติ รวมถึงกลุ่มเพื่อนบ้านภายในชุมชน ขยายตัวเป็นเครือข่ายทางธุรกิจเรียกว่า “ เครือข่ายพรวัวผูกเกลอ ” คณะนักวิจัยศึกษาสวนมะพรวัวทั้ง 5 พื้นที่ พบว่าผู้ประกอบการชาวสวนมะพรวัวในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งต่อการเคลื่อนไหวของสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการผลผลิตพืชมะพรวัวร่วมกัน เช่น การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาดั้งเดิมการถ่ายทอดความรู้สู่ลูกหลานรุ่นหลัง และการติดตามผลผลิตจากลูกค้า อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการบริหารจัดการความเสี่ยงด้วยการปลูกพืชแบบผสมผสานภายในสวนมะพรวัวเพิ่มรายได้จากในครัวเรือนด้วยการพัฒนาอาชีพหลักผลักดันรายได้จากอาชีพเสริมส่งผลต่อยกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพรวัว “ จึงเป็นที่รู้กันว่าถ้านึกถึงมะพรวัวคุณภาพดี คนเมืองนคร จะนึกถึงพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ” แห่งนี้ ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน เทศบาลเมืองปากพูนควรส่งเสริมศักยภาพของผู้ประกอบการสวนมะพรวัวสู่กระบวนการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) อย่างสมบูรณ์แบบข้อเสนอแนะต่อชุมชน การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตเพื่อยกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพรวัว ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย กำหนดนโยบายส่งเสริมแนวทางการจัดสวัสดิการด้านการศึกษากับการจัดการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มผู้ประกอบการชาวสวนมะพรวัว ควรเป็นนโยบายจากล่างขึ้นบน (Bottom up Approach) โดยให้ภาคประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการวางรูปแบบและกำหนดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองและมีการเสนอความคิดเห็นในการขอความช่วยเหลือจากทางภาครัฐบาลและภาคเอกชน เพื่อให้ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนมีกระบวนการการจัดการชุดความรู้ และผสมผสานความรู้ในชุมชนด้วยตนเอง ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป ควรมีการสร้างแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการตนเองของชุมชนด้านการจัดการกลุ่มอาชีพท้องถิ่น สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายสาธารณะสู่เมืองแห่งการเรียนรู้ ในการกระจายรายได้และพัฒนากิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนที่สามารถนำไปประชาสัมพันธ์เพิ่มผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนให้กับธุรกิจของตนเอง ชุมชนที่เหมาะสมในการส่งเสริมพัฒนาการกลุ่มอาชีพอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. (2558). การวิจัยชุมชน โดยชุมชนและเพื่อชุมชน ในยุครวมกลุ่มเป็นชุมชนเครือข่ายเศรษฐกิจและสังคมอาเซียน. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย .
- จิตติมา ดำรงวัฒนะ. (2562). เครือข่ายขอแรง: การพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการกลุ่มอาชีพ กรณีศึกษาวิสาหกิจกลุ่มกล้วยกรุงชิง ตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช. ใน การประชุมระดับชาติ

- การบริหารการพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร ประจำปี 2562 (231-242) จังหวัดศรีสะเกษ. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ .
- ชิตขยงค์ ยมาภัย และพุด คุศรีพิทักษ์. (2562). ‘ผู้กบฏ’ ปะทะ ‘นักปฏิรูป’: ยุทธการสืบสานวัฒนธรรมในสังคม กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 39(3), 48-62.
- นฤพันธ์ สมเจริญ. (2565). นวัตกรรมเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคมตามหลักอารยธรรมวิถีสี่ คุรุบาในจังหวัดลำพูน. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปรารธนา มินเสน. (2560). ความรู้ความเข้าใจในการสร้างแผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน จังหวัด เชียงใหม่ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน. วิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา, 15(1), 93-101.
- พระครูใบฎีกาศักดิ์ดีดา กิตติสมปนโน (เหลาลาละ). (2564). การพัฒนารูปแบบการสร้างเครือข่ายชุมชนคุณธรรม ต้นแบบเชิงพุทธ ในอำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น. วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น, 5(2), 129-139.
- พระสมชาย จันทสโร. (2562). บทบาทของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนสุขฤดีแขวงท่าแร่ เขต บางเขน กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เพ็ญภา สนวนทอง. (2562). นิเวศวิทยาการเมืองของการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ดุษฎีนิพนธ์รัฐศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เริงวิชญ์ นิลโคตร และคณะ. (2564). แนวทางการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชาวผู้ไทยบ้าน คำกั้ง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 5(2), 1-18.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determination sample size for research activities. Education and Psychology Measurement, 30(3), 607-610.